

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Hämeen ammatti-instituutti Oy kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Pidämme säädösluonnoksia oikeansuuntaisina, mutta uudistusten vaikutusten arviointia tulisi tehdä laajemmin. Kannamme huolta erityisesti luonnonvaran alan koulutusten järjestämismahdollisuuksista ja jatkuvan oppimisen toteutumisesta tulevaisuudessa.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Yleisesti ottaen kokeilulakiin liittyvä tavoite yhdistää alueelliset koulutustarpeet ja valtakunnalliset tavoitteet ovat kannatettavia. Kokeilun ulkopuolelle jäävien ammatillisen koulutuksen järjestäjien asema ei saa heikentyä, mikä tulee huomioida kokeiluun valittavien järjestäjien kokonaisuudessa. Kokeilun tavoite ei ole riittävän selkeä.

Hämeen ammatti-instituutti ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia ovat ajokorttilain 84 §, 91 § ja 91 a § mukaisia Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän liikenneopettajakoulutuksen erityistehtävän järjestämisluvan haltijoita ja vastaavat liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutuksen toteuttamisesta kattavasti ja vaikuttavasti koko valtakunnan alueella. Toimiala on ammatillisen koulutuksen kentässä pieni kustannusrakenteeltaan poikkeava toimiala, joka on pitkälle erikoistunut opettajankoulutukseen erityisaloina mm. lainsäädäntö, liikenneopetusalan erikoisosaaminen, ajokokeen vastaanottajakoulutus, ammatillinen kuljettajakoulutus, ammattipätevyyskoulutus sekä puolustusvoimien liikenneopettajakoulutus sekä moottoripyöräopettajakoulutus. Olemme merkittäviä toimijoita myös Suomen huoltovarmuutta ja ammattikuljettajien riittävyttä ajatellen. Liikenneopettajan ammatti on luvanvarainen (ajokorttilaki 84§) ja opintojen aikaisen opetusharjoitteluluvan myöntää 84 §:n 4 momentissa tarkoitettu koulutuksen järjestämisluvan haltija, jos lupaan sisältyy liikenneopettajakoulutusta koskeva erityistehtävä.

Liikenneopettajan erikoisammattitutkintoa ei ole hallituksen esityksessä rajattu kokeiluluvan ulkopuolelle. Liikenneopettajakoulutukseen erikoistuneina koulutuksen järjestäjinä esitämme, että rajaus kokeiluluvan ulkopuolelle tulisi tehdä. Nojaamme lausunnossamme lakiehdotuksen ammatillisen koulutuksen toiminnan ohjauksen kokeilusta 5§ Rajoitukset kokeilulupaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tutkinnoista ja osaamisaloista, jotka opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä voidaan rajata koulutuksen järjestäjän kokeiluluvasta pois. Tutkinnoista ja osaamisaloista voidaan säätää, jos:

1) kyseisen tutkinnon tai sen osaamisalan järjestämiskustannukset poikkeavat merkittävästi tutkintojen tai osaamisalojen keskimääräisistä järjestämiskustannuksista;

2) kyseiseen tutkintoon tai osaamisalaan liittyvää osaamista säännellään lailla tai asetuksella taikka sitä koskee Suomea velvoittava kansainvälinen sopimus; tai 3) tutkinnon tai osaamisalan laaja järjestämisoikeus heikentää olennaisesti kyseistä koulutusta erikoistuneesti tämän lain voimaan tullessa tarjonneiden koulutuksen järjestäjien asemaa.

Toimiala täyttää kaikilta osin 5§:n 1-3 momenttien säädösehdot ja toiminnasta on säädetty ajokorttilaissa. Liikenneopettajakoulutuksen hajauttaminen useammalle toimijalle vaikuttaisi merkittävästi nykyisten koulutuksen järjestäjien toiminta- ja järjestämisedellytyksiin.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Liikenneopettajan erikoisammattitutkinnon osalta HAMI ja Gradia toteavat, että erikoistuneina koulutuksen järjestäjinä haluamme kiinnittää erityistä huomiota esityksen vaikutuksista koulutuksen järjestäjien talouteen. Luvanvaraisen liikenneopettajan ammatin harjoittamista säädellään ajokorttilaissa. Opiskelijoiden osaamisen hankkiminen luvanvaraisessa ammatissa varsinkin ensimmäisen pakollisen tutkinnon osan osalta tapahtuu pääosin koulutuksen järjestäjän oppimisympäristössä ja osin simuloituna pienryhmissä esimerkiksi käytännön luokka- ja ajo-opetustaitojen hankkimisen osalta. Opetusharjoittelulupa voidaan myöntää opiskelijalle ensimmäisen pakollisen tutkinnon osan suorittamisen jälkeen, jos edellytykset liikenneopettajaluvan myöntämisestä täyttyvät. Hallituksen esityksessä liikenneopettajan erikoisammattitutkintokoulutuksen rahoitusta heikennetään merkittävästi pudottamalla koulutuksen rahoitus kustannusryhmästä 3 kustannusryhmään 2. Kustannusryhmän 2 rahoitus pienenee samalla nykyisestä tasostaan. Tämä tulee vaikuttamaan merkittävästi koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiin. Esitämme, että koulutuksen rahoitus säilyisi kustannusryhmässä 3.

Luonnonvara-alan koulutuksiin kohdistuvat rahoitusleikkaukset ja kustannusryhmäpudotukset heikentävät merkittävästi mahdollisuuksia tuottaa laadukasta tai ylipäättään mitään koulutusta perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa. Luonnonvara-alan koulutuksen järjestäminen on erityisen kallista tarkoituksenmukaisissa oppimisympäristöissä.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Erityisopetus on yhä laajeneva tehtävä koulutuksen järjestäjille. Erityisopetus tulee määritellä selkeästi ja se tulee huomioida täysimääräisesti rahoituksessa. Opiskelijoiden opiskelukyky, oppiminen ja osallistuminen opetukseen tulee turvata.

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

Asetusluonnoksessa ehdotetaan lähes kaikkien luonnonvara-alojen ammatti- ja erikoisammattitutkintojen siirtämistä rahoituskoriin 1. Lakiluonnoksen tavoitteena on, että aikuisopiskelijat suorittaisivat koko perustutkintojen sijaan tutkinnon osia, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja ja valmistuisivat nopeammin. Alan vaihtajille uuden tutkinnon osaamisen hankkiminen edellyttää toimivia oppimisympäristöjä. Uudistus heikentää jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia vieden pohjaa alan vaihtajilta. Koko tutkinnon suorittaminen tulisi huomioida rahoituksessa myös jo aiemmin toisen asteen tutkinnon ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden osalta. Työelämän muutokset edellyttävät aikuisilta riittävää osaamisen päivittämistä tai osaamisen hankkimista uusiin ammatteihin.

Muut kommentit

-

Haltia Pia-Maria
Hämeen ammatti-instituutti Oy